معنای شأنیت اثبات برای حکم عید فطر

(39:00)

شاگرد۲: منظور از بهره اثباتی، شانیت اثبات است؟

استاد: بله، میقات هم همینطور است. درست است که میقات متفرع بر ثبوت اول ماه بود. اما برای اینکه این میقات محقق شود و انجام شود، جهت اثباتی در آن نیاز بود. و الّا ثبوت چه فایدهای داشت؟! میقات ثبوتی ای که برای مردم ثابت نشود، میقات نمیشود. الآن هم عید فطر، نه بهخاطر اول شوال بودنش –آن ثبوتی است- اما اینکه یک متشرع با روزه گرفتنش دارد کار حرامی انجام میدهد، حرامی که ثبوتا مبغوض مولی است، اگر در عید فطر به این صورت بود، متشرعه احساس وَرَوان میکردند. میگفتند الآن دارم کار واجب انجام میدهم ای دارم مبغوض مولی را انجام میدهم.

شاگرد: اینکه میفرمایید بهره اثباتی هم داشته باشد، یعنی لازم نیست مسلمین بالفعل بگویند امروز روز عید است و برایشان ثابت شود تا حرمت بیاید. بلکه شانیت اجماع مسلمین بر عید هم کافی است؟

شاگرد۲: میتوان شانیت را حذف کنید و بفرمایید جامع بین اینکه مسلمین بهصورت فعلی بگیرند و شما علم ندانسته باشید یا علم داشته باشید. هر دو اثباتی است. یا مسلمین بالفعل عید گرفته باشند و شما علم به خلاف نداشته باشید، یا اینکه علم داشته باشید. جامع بین این دو، موضوع حرمت صوم میشود.

استاد: شبیه شانی بودن، مبنای کسانی بود که میگفتند اگر افق دو تا شد، دو روز میشود. لازم گیری ای داشت که ببینید این لازم گیری ذهن را کند میکرد. اینکه [آیا] ما در یک سال دو شب قدر داریم؟ در یک سال دو ماه مبارک داریم؟ این میشود؟! ببینید که فرمودند بله، ثم ماذا؟! شب قدر نوعی است، ماه مبارک هم نوعی است. ببینید که در بحث فرموده بودند. حالا شما روی حساب مشهور اشتراک افق را بپذیرید، اما این تعدد نوعیت را نپذیرید. یعنی روی ارتکازتان بگویید نه، در یک سال، یک ماه مبارک هست. در یک سال یک لیلة القدر است و یک عید فطر است. حالا میبینید جای دیگر در نزدیکی شما با فاصله کمی عید فطر گرفتهاند. شما که میگویید یک عید فطر است، حالتان چه میشود؟ حال وَرَوان را احساس میکنید. یعنی امروز یک روز است، حرام هست یا نیست؟ اشتراک را روی مبانیی که مشهور اعراض کردهاند پذیرفتید. اما لازمه اش را قبول نکردید که عید فطر و لیلة القدر نوعی است. شما اینجا میبینید بالفعل شبهه حرمت آمد. لذا عرض کردم بسیاری از کسانی که این مبنا را داشتند، تا اختلاف میشد، به سفر میرفتند. روی همین ارتکاز وحدت میگفتند امروز روزه گرفتهام و فتوا هم هست. ضمیمه اینکه چون یک روز است، الآن حرمت بالفعل شده.

پس وقتی شما احساس کنید که یک روز است و من اشتراک را شرط دانستم، پس الآن احتمال حرمت برای من آمد و قوی شد، خودم را بین محذورین احساس میکنم و به مسافرت میروم. همین حالت

ار به جای ببری که اشتراک افق ار شرط ندانید، ای کل آفاق ار بدانید، ای کل حکم شرعی ار در نظر بگیرید. اینجا الآن اگر احساس کنید که هر سی ام ماه مبارک، من ندیدم، ابر بود، اول شوال است. همان احساسی که در اختلاف داشتید ار دارید ای ندارد؟ اگر دارید حرف من غلط است. اگر آن احساس ار ندارید و بهاحتی سی ام ار روزه میگیرید، معلوم میشود غیر از ارتکاز اصل ثبوت حکم برای نفس موضوع، شرعا شما بهعنوان متشرعه یک چیز دیگری هم دارید. ام بهدنبال آن چیز هستیم. یعنی شما الآن دو ارتکاز دارید. آن ارتکاز دارد میگوید که اینجا یک چیزی هست.

شاگرد: طبق فرمایش شما جعل اوّلی روز عید فطر مثل بقیه روزها حرمت صوم ندارد. وجوب صوم هم ندارد. در مرتبه بعدی از جعل به این عنوان که مجتمع آن روز ار عید گرفتهاند حرمت صوم میآید، یعنی دو مرحله از انشاء شد؟ مرحله اول مثل باقی روزها است. مرحله دوم عنوان ثانوی اینکه اجتماع در آن روز عید گرفتهاند، باعث میشود حرمت صوم بیایند. نحوه اخذ اینکه مجتمع عید گرفتهاند به چه صورت میشود؟ اینکه شما اثبات ار در مرحله دوم به موضوع میآوردی، چطور آن ار اخذ میکنید؟ یعنی شانی میگیرید؟

استاد: ما میگوییم روی حساب اقتضاء چون طبیعت افساد نداشت، رابطه بین طبیعتین رابطه روشنی نبود که بگوییم نیت کردن روزه در امروز موجب فساد بین الطبیعتین میشود. اگر اینطور گفتیم ما میبینیم در این صوم با این طبیعت، فساد از کجا پیدا میشود. آنها مالکات ثبوتی انشاء ثانوی میشود در طول آن اقتضاء اولی. اقتضاء اولی افساد و تحریم نبود. چون این روزی است مثل سائر روزها. روز اول شوال است. اما وقتی مسلمانان عید گرفتند، وقتی روزی است که سی روز روزه گرفتهاند و امروز «یوم اکل و شرب» است و خداوند متعال اجازه میدهد که حال افطار کنید، وقتی اولین روز سال است که همه باید بخورند و بیاشامند، به ضمیمه چه مؤلفههایی حرمت امساک میآید؟ مؤلفهها چیست؟ مؤلفههایی است که در اینجا دارد کار انجام میدهد. مؤلفههایی است که برای منجز شدنش، بهرهای از اثبات هست. این بهرهای از اثبات وقتی روی حساب متعارف میآید، حرمت هم منجز میشود. چون موضوعش آمده. مواردی هست که استثناء است. یعنی در این بهره اثباتی اشتباه میآید و محقق نشد، در این موارد، معنایش این نیست که حکم حرمت برای طبیعی اول شوال بیاید. معنایش این است که آن چیزی که الآن جزء الموضوع بود، خودش مرتبی داشت. از اقتضاء شانیت و از فعلیتش. آن چه که مولی در نظر گرفته بود، یک طیف بود. طیفی که در قاعده هره و استوانه اش، اثبات خارجی بود، نه محض شانیت. اما این طیف جوری بود که اگر یک جا مانعی هم پیش میآمد، یک امر نقطهای نبود. در طول این اثبات فعلی، یک اثبات شانی هم هست که یکفی عند الشارع که حتی برای یک فرد هم حرمت منجز شود. یعنی بگویی خب آنها اشتباه کردهاند، تو فردا یک نفر هستی. ولی میدانی فردا روز اول شوال است و اگر آنها اشتباه نکرده بودند، میگرفتند، پس برای تو هم حرام است.

شاید برای آیندهذهن شریفتان جدا کردن اینها نافع باشد. ولو اصلاً عرض من را نپذیرید.

بازبینی #1
ایجاد شده 5 فوریه 2026 12:20:07 توسط ... .
به روزرسانی شده 5 فوریه 2026 12:21:19 توسط ... .